

नमो ड्रोन दीदी या केंद्र पुरस्कृत
योजनेच्या अंमलबजावणी व संनियंत्रण
याकरीता राज्य स्तरीय समिती स्थापन
करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : कृयांयो-४५२४/प्र.क्र.११४/८-अ
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक - २३ जानेवारी, २०२५

संदर्भ :-

- (१) कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र क्र.३-३(Drone)२०२३-
M&T(I&P) दिनांक ०९.०४.२०२४
- (२) कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र क्र.३-३(Drone)२०२३-
M&T(I&P)(१३७५५२), दिनांक ०९.०४.२०२४ अन्वये निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक
सूचना.

प्रस्तावना :-

दिनदयाल अंत्योदय योजना, राष्ट्रीय ग्रामिण जीवन्नोती मिशन (DAY-NRLM) अंतर्गत शेतकऱ्यांना शेतीच्या उद्देशासाठी (द्रव खते आणि किटकनाशकांच्या फवारणीसाठी) भाड्याने ड्रोन सेवा देण्याकरीता महिला स्वयंसहाय्यता गटांना (SHGs) ड्रोन उपलब्ध करून देण्यासाठी भारत सरकारने “नमो ड्रोन दीदी (Namo Drone Didi)” ही योजना मंजूर केली आहे. सदर योजनेतर्गत सन २०२४-२५ व २०२५-२६ या आर्थिक वर्षामध्ये संपूर्ण भारतात १४५०० निवडक महिला स्वयंसहाय्यता गटांना ड्रोन पुरविण्यात येणार असून, या योजनेकरीता केंद्र शासनाकडून रु.१२६१.०० कोटी इतका नियतव्यय उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. सदर योजनेतर्गत ड्रोनच्या खरेदीसाठी महिला स्वयंसहाय्यता गटांना ड्रोन व इतर साहित्य/अनुषंगिक खर्चाच्या ८०% दराने जास्तीत जास्त रु.८.०० लाख पर्यंतचे केंद्रीय आर्थिक सहाय्य देण्यात येणार आहे.

२. केंद्र शासनाच्या दिनांक ०९.०४.२०२४ च्या पत्रान्वये तसेच, दिनांक २८.१०.२०२४ च्या पत्रान्वये निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्यात सदर योजनेची अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी राज्य स्तरीय समिती स्थापन करण्याबाबत सूचना देण्यात आल्या आहेत. त्यानुसार राज्यात “नमो ड्रोन दीदी” या केंद्र पुरस्कृत योजनेच्या अंमलबावणी व संनियंत्रणासाठी राज्य स्तरीय समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुषंगाने शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :

१. “नमो ड्रोन दीदी” या केंद्र पुरस्कृत योजनेच्या अंमलबावणी व संनियंत्रणासाठी खालीलप्रमाणे राज्य स्तरीय समिती स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१) अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, कृषि विभाग	: अध्यक्ष
२) अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, ग्राम विकास विभाग	: सदस्य
३) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे	: सदस्य
४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान	: सदस्य
५) सह/उप सचिव (कृषि)	: सदस्य
६) प्रतिनिधी, कृषी व शेतकरी कल्याण, ग्रामविकास व खत विभाग, भारत सरकार	: सदस्य
७) कृषि संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, पुणे	: सदस्य सचिव
८) विभाग प्रमुख, शेती औजारे व यांत्रिकीकरण विभाग, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	: सदस्य
९) मुख्य प्रबंधक, महाराष्ट्र राज्य, आरसीएफ लि. (LFC)	: सदस्य
१०) असिस्टंट जनरल मॅनेजर, नाबार्ड, बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, मुंबई	: सदस्य

२. कृषि विभाग/ग्राम विकास विभाग या विभागांचे अ.मु.स./प्र.स./सचिव हे सेवा ज्येष्ठतेनुसार उपरोक्त समितीचे अध्यक्षपद भूषवतील.

३. सदर राज्य स्तरीय समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल :-

- ड्रोन सुविधा प्रभावीपणे पुरवता यावी याकरिता ज्या ठिकाणी ड्रोन सुविधा देणे शक्य आहे, असे लागवडीखालील क्षेत्र (Clusters) कृषी विभागामार्फत निवडणे.
- निवडलेल्या क्षेत्रामध्ये DAY-NRLM अंतर्गत उमेद अभियानामार्फत नोंदणीकृत असलेल्या समूह स्तरीय संघटना [Cluster Level Federations (CLFs)] आणि महिला स्वयंसहाय्यता गट (SHGs) मधून ड्रोन सुविधा घेण्यासाठी सक्षम CLFs आणि महिला SHGs ची निवड प्राप्त करून घेणे.
- ड्रोन सुविधा देण्याकरीता निवड केलेल्या महिला स्वयंसहाय्यता गटामधून ड्रोन पायलट व ड्रोन सहाय्यक प्रशिक्षणासाठी सदस्यांची निवड व महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानामार्फत करून घेणे.
- जिल्हानिहाय ड्रोन वापराचे मूल्यांकन कृषी विभागामार्फत करून घेणे.
- ड्रोन वापरासाठी विद्यमान अंतर, उपलब्धता आणि भविष्यातील आवश्यकता ओळखणे.

- f) निवडक महिला बचत गटांना Lead Fertilizers Company (LFC) आणि कीटकनाशक कंपन्यांच्या समन्वयाने व्यवसाय प्रदान करणे/निश्चित करणे इत्यादी राज्य स्तरीय समितीची जबाबदारी असेल.
- g) आवश्यकतेनुसार बैठका घेण्याचे नियोजन कृषि विभागामार्फत प्रस्तावित करणे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०१२३१६२६५०४२०१ असा आहे. हा शासननिर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अं. सा. चंदनशिवे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई,
२. मा.राज्यसभा/लोकसभा सदस्य, महाराष्ट्र राज्य,
३. मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद/विधानसभा, विधानमंडळ, मुंबई,
४. सर्व विधानपरिषद/विधानसभा सदस्य, महाराष्ट्र राज्य,
५. मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
६. मा.उपमुख्यमंत्री (महसूल), महाराष्ट्र राज्य, यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
७. मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन), महाराष्ट्र राज्य, यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
८. सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
९. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
- १०.अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११.अपर मुख्य सचिव (वित्त) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२.प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३.प्रधान सचिव (ग्राम विकास), ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४.सचिव, कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
- १५.आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १६.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान
- १७.संचालक (नियोजन व प्रक्रिया), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१८. संचालक (फलोत्पादन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१९. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- २०.संचालक (निविष्टा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- २१.कुलगुरु, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ, अकोला,
- २२.कुलगुरु, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठ, परभणी

२३. कुलगुरु, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२४. कुलगुरु, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
२५. विभागीय कृषी सहसंचालक (सर्व),
२६. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी (सर्व)
२७. कृषि आयुक्त, (अेजी १० सेल) महाराष्ट्र राज्य, पुणे (खर्च ताळमेळ शाखा),
२८. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर,
२९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर,
३०. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३१. निवासी लेखापरिक्षा अधिकारी, मुंबई
३२. मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, कोकण भवन, नवी मुंबई
३३. उप मुख्य लेखा परिक्षक (वरिष्ठ), स्थानिक निधी लेखा, कोकण भवन, नवी मुंबई
३४. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय -१/अर्थसंकल्प-१३), मंत्रालय, मुंबई
३५. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४३१) मंत्रालय, मुंबई,
३६. कक्ष अधिकारी, सर्व कार्यासन, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
३७. मुख्य प्रबंधक, महाराष्ट्र राज्य, आरसीएफ लि. (LFC), चेंबूर, मुंबई.
३८. असिस्टंट जनरल मॅनेजर, नाबार्ड, बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, मुंबई.
३९. निवड नस्ती (का.८अ)